

Justitiedepartementet

Ju.remissvar@regeringskansliet.seJu.L4@regeringskansliet.se

Falköpings kommun lämnar följande remissvar på betänkandet En effektivare kommunal räddningstjänst (SOU 2018:54)

Sammanfattning

Falköpings kommun är i huvudsak positiv till de förändringar som föreslås i betänkandet. Det finns dock några förändringar som kan behöva förtydligas eller förändras och det finns några frågor som betänkandet inte har tagit upp. I sammanfattningen nedan lyfts de viktigaste synpunkterna fram, därefter redovisas samtliga synpunkter med samma disposition/struktur som betänkandet har.

Positiva förändringar

- Behovet av en översyn av arbetsmiljöreglerna kring Rök- och kemdykning.
- Behovet av att anpassa reglerna kring arbetslöshetsförsäkringen för RIB-anställda, för att underlätta rekrytering och även behålla deltidsbrandmän vid arbetslöshet från huvudarbetsgivaren.
- Att statens tillsynsansvar flyttas till MSB.
- Att staten, genom MSB, återigen får ett utökat ansvar för utbildning och kompetensförsörjning av svensk räddningstjänst.

Förslag som behöver förtydligas eller förändras

- Ersättning till kommunen för RIB-anställdas utbildning bör återställas till en högre nivå, som det var tidigare.
- MSB bör få i uppdrag att bidra till en effektivare kommunal tillsyn, genom regelförenklingar som minskar den administrativa bördan vid tillsynen och sänker kostnaderna både för kommunerna men även verksamheterna som är utsatta för tillsynen.

Brister i betänkandet

- Sotning och rengöring är undantaget från en översyn. Även detta område i LSO bör ses över när det gäller kommunalt monopol och behov av lagstadgad rengöring och brandskyddskontroll.
- Det breda samhällsskyddsuppdraget, som många räddningstjänster har, omnämns knappast alls i utredningen, detta behöver förtydligas.
- Staten bör via MSB ta ett större ansvar för att utveckla svensk räddningstjänst genom forskning och utveckling av metod och teknik inom räddningstjänst och CBRNE.

Innehåll

Sammanfattning	1
Positiva förändringar	1
Förslag som behöver förtydligas eller förändras	1
Brister i betänkandet.....	2
4 Styrning och förvaltningsorganisation	4
4.2 En stark kultur	4
4.4 Styrningen bör utvecklas	4
4.5 Handlingsprogrammen	4
5 Förebyggande verksamhet.....	5
5.1 Skriftlig redogörelse	5
5.2 Brister och skillnader i tillsynen.....	5
5.3 Styrningen	5
5.4 Nationellt mål	6
5.7 Tillsynsavgifter.....	6
6 Räddningstjänstverksamheten	6
6.1 Samhällets insatsförmåga	6
6.2 Ledning av räddningstjänstverksamheten	6
6.3 Samverkan vid uppdrag.....	6
6.4 Räddningsinsatser kan utvecklas.....	7
6.6 Krav på rökdykning ska utredas	7
6.7 Ledningssystem och märkning	7
6.8 Räddningschefen och räddningsledaren.....	7
7 Kommunal samverkan.....	8
7.4 Upprätthålla övergripande ledning.....	8
8 Personal	8
8.2 kraven på räddningstjänstpersonal	8
8.3 Jämställdhet och mångfald	8
8.4 Personalförsörjning av deltidsbrandmän	8
8.5 Personalförsörjning andra personalkategorier.....	9
9 Utbildningen.....	9
9.4 Finansiering.....	9
9.5 Utbildning till räddningschef och räddningsledare	9
10 Statens tillsyn och stöd.....	9
10.2 Statens tillsyn och stöd.....	9
10.3 Statens övertagande av kommunal räddningstjänst	9
10.6 Statliga förstärkningsresurser	10

Samtliga synpunkter

4 Styrning och förvaltningsorganisation

4.2 En stark kultur

Synpunkter: Kulturen inom svensk räddningstjänst är stark och den är både en tillgång och ett hinder. När det gäller de negativa delarna i kulturen så kan det utgöra ett hinder mot utveckling och förbättring av effektivitet, men även medföra en exkluderande kultur med svårighet att skapa jämställdhet och mångfald i organisationen. För att förändra och förbättra kulturen krävs det, så som utredaren skriver, ett starkt ledarskap med uthållighet och tydliga mål, men även ett starkt politiskt stöd för en förändring.

4.4 Styrningen bör utvecklas

4.4.1 Målstyrning

Synpunkter: Den statliga styrningen behöver inte vara starkare men däremot tydligare och mer enhetlig i hela landet.

4.4.2 Verksamheterna behöver olika mått av styrning

Synpunkter: Den förebyggande verksamheten behöver i viss mån tydligare styrning från central nivå. Regleringen i Plan och bygglagen (PBL) måste hänga ihop med regleringen i Lagen om skydd mot olyckor (LSO). Att MSB ges föreskriftsrätt kan förbättra styrningen utan att arbetet detaljregleras. Det är dock viktigt att verksamheten inte överadministreras, så att effektiviteten inom verksamheten försämras, med färre tillsyner som följd. Det övergripande målet, att **effektivt** bidra till att förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor, får inte fastna i administrativa hinder. Räddningstjänstverksamheten är i behov av att utveckla sin samverkan med andra kommunala verksamheter, andra räddningstjänstverksamheter och med andra aktörer. I vissa sammanhang finns det otydligheter mellan de olika lagrummen för blåljusmyndigheterna, (räddningstjänst, ambulans och polis) som försvårar samverkan vid händelser. En sådan situation uppstår ofta vid olyckshändelser eller sjukdomsfall, i mindre orter eller på landsbygden, där framkörningstiden för de olika myndigheterna är olika lång. Detta medför att den verksamhet som är först på plats i vissa fall får ta arbetsuppgifter som tillfaller annan blåljusmyndighet, utan att verksamheten har ett lagrum som stödjer detta. Vanligt är t.ex. att räddningstjänstpersonal får sköta trafikdirigering och avspärrning på väg, för att polisens resurser ofta har längre körväg och därmed kommer väldigt sent till olycksplatsen eller vid olycka/sjukdomsfall där ambulansens resurser har lång körväg och räddningstjänsten får utföra sjukvårdande uppgifter eller inbrytningar för att hjälpa skadade eller sjuka.

4.5 Handlingsprogrammen

Synpunkter: Handlingsprogrammen är kommunernas viktigaste styrdokument för räddningstjänst. Att likrikta handlingsprogrammen nationellt är ett bra förslag för att förtydliga och förenkla vid framtagandet

av handlingsprogrammen, men det får inte begränsa utvecklingen av det förebyggande arbetet eller räddningstjänstverksamheten.

5 Förebyggande verksamhet

5.1 Skriftlig redogörelse

Synpunkter: Det är bra att skriftlig redogörelse tas bort, den tillför minimalt till det förebyggande skyddet.

5.2 Brister och skillnader i tillsynen

Synpunkter: I räddningstjänstverige pågår nu ett systemskifte. Där nuvarande tillsyn, som till stor del består av en utbildande, informerande och rådgivande tillsyn. En tillsyn som ska leda till ett bättre brandskydd genom en kunskapshöjande och målstyrande påverkan på tillsynsobjektet, där det till stor del bygger på en överenskommelse om vilka åtgärder som behöver göras, för att objektet ska få ett tillfredsställande skydd mot bränder och andra olyckor. Tillsynsbesöket renderar i många fall i ett protokoll som är mer av minnesanteckningar kring vad överenskommelsen gäller, dvs. ett ”mjukisprotokoll”. Förändringen går mot en mer rättssäker tillsyn som alltid renderar i ett föreläggande och som **endast** tar upp de brister i brandskyddet som direkt kan härledas till **absoluta krav**. Denna förändring leder varken till ett bättre brandskydd i samhället eller till en effektivare tillsyn, utan är helt kontraproduktivt i förhållande till den effektivitetsförbättring utredningen syftar till. Förändringen leder inte heller till den nollvision som eftersträvas.

Att överadministrera tillsynen kommer att leda till att färre tillsyner kommer att genomföras, med risken att fler kommer att dö och skadas i bränder och andra olyckor och att skadekostnaderna för bränder och olyckor kommer att öka. Kostnaderna för den enskilde kommer dessutom kraftigt att öka för de objekt där tillsyn kommer att genomföras, då tidsåtgången ökar med flera hundra procent. Politiskt kommer det dessutom att bli svårt ta ut full kostnadstäckning för den mer tidskrävande tillsynen, så även kommunerna kommer att få ökande kostnader, alternativt kommer ännu färre tillsyner att genomföras. **Denna del av utredningen avstyrks.**

Många kommuner har satsat på SKL-konceptet ”Förenkla helt enkelt” (<https://skl.se/naringslivarbetedigitalisering/naringslivforetagsklimat/utbildningforenklaheltenkelt/omforenklaheltenkelt.1832.html>) i alla sina kontakter med näringslivet och verksamheter i kommunen. Även detta styrker uppfattningen att tillsyn, tillståndsgivning och andra kontakter med kommunen ska vara enkel, tillgänglig och smidig. Något som är/har varit ett signum för svensk räddningstjänst och dess myndighetsutövning.

5.3 Styrningen

Synpunkter: Styrningen av tillsynen kan absolut förbättras, frågan är bara hur. Utan att detaljreglera brandskyddet bör ändå MSB få bemyndigande att utfärda föreskrifter och allmänna råd och få ett tydligare rådgivande uppdrag och utbildningsansvar för tillsynspersonal i kommunerna. Detta bör även finansieras av staten. Det finns redan idag en detaljreglering i PBL med tillhörande föreskrifter, detta bör på ett tydligare sätt även slå igenom i de föreskrifter MSB utfärdar.

5.4 Nationellt mål

Synpunkter: Ett nytt nationellt mål för att förhindra och begränsa skador till följd av bränder eller andra olyckor måste även kopplas till att kommunerna/räddningstjänsterna får ett tydligt och brett samhällsskyddsuppdrag, där det förbyggande arbetet är betydligt bredare än tillsynsuppdraget. För att nå en nollvision måste det breda samhällsskyddsuppdraget rikta in sig på de områden och ställen där flest omkommer och skadas till följd av bränder och andra olyckor. Forskningen är tydlig på detta område. När det gäller bränder så sker de flesta dödsfall och skador i den egna bostaden, detsamma gäller för flera andra olyckstyper t.ex. fallolyckor. Riskgrupperna är också tydliga, äldre människor, socialt utsatta och människor med fysiska och psykiska funktionshinder. Samhällsskyddsarbetet måste därför tydligare riktas in mot dessa riskgrupper.

5.7 Tillsynsavgifter

Synpunkter: Det är bra att kommunen får möjlighet att få bättre kostnadstäckning för sin tillsynsverksamhet. Det är dock minst lika viktigt att den inte överadministreras om den ska kunna effektiviseras och bättre korrelera mot uppsatta nationella mål, som en nollvision. Självklart ska kommunen även ges möjlighet att ta ut avgift för sin tillsyn enligt 2 kap 4§ LSO.

6 Räddningstjänstverksamheten

6.1 Samhällets insatsförmåga

Synpunkter: Det är oerhört viktigt att samhället vidhåller att det viktigaste målet är att den enskilde själv ska kunna hantera en olycka och att det är kommunens och räddningstjänstens viktigaste uppdrag att stärka den enskilde i sin möjlighet att själv kunna hantera olyckor genom utbildning, rådgivning och information.

Att utveckla arbetet med semiprofessionella resurser genom inomkommunal och annan samverkan samt frivilliga resurser så som civila insatspersoner har en stor framtida utvecklingspotential, så detta bör underlättas i lagstiftningen.

6.2 Ledning av räddningstjänstverksamheten

Synpunkter: Räddningstjänstverksamheten bör alltid ha tillgång till en systemledningsnivå, så som utredningen föreslår.

6.3 Samverkan vid uppdrag

Synpunkter: Det är viktigt att de olika blåljusmyndigheterna även fortsättningsvis har ansvar för att utföra sina uppdrag utan att någon är överordnad den andre. Det finns dock ett behov av utökade lagliga möjligheter att understödja varandra i respektive styrande lagstiftning, LSO, polislagen och hälso- och sjukvårdslagen. Behovet är särskilt tydligt på mindre orter och på landsbygden där kanske bara en av blåljusmyndigheterna, räddningstjänsten, finns lokaliserad och därmed kan vara den enda organisationen som kan finnas på plats inom en rimlig tid. Många gånger 20-30 minuter före polis och i vissa fall ambulans, ibland

ännu längre tid. Särskilt besvärande är det vid trafikolyckor på större trafikleder och större olyckshändelser där trafikdiregering, utrymning eller andra personalkrävande insatser krävs. Att då tvingas avsätta resurser för att lösa annan organisations uppdrag kan påverka utgången av insatsen negativt.

Att samverkansaktörer genomför grundliga aktörsanalyser vid insatser är också ett utvecklingsområde.

6.4 Räddningsinsatser kan utvecklas

Synpunkter: Räddningsinsatserna kan definitivt utvecklas. Bedömningen att inte låsa fast organisationen till särskilda dimensioneringsregler är ett korrekt förslag. Resurssamverkan med andra aktörer har också en stor utvecklingspotential och är något staten (MSB) bör få i uppdrag att understödja och utveckla.

6.6 Krav på rökdykning ska utredas

Synpunkter: Detta är ett oerhört viktigt och angeläget förslag. Hela regleringen kring rökdykning bör utredas och genomlysas, så att relevanta fysiska, tekniska och arbetsmiljömässiga krav ställs vid detta arbetsmoment. Starkt bifall till detta förslag.

Räddningstjänstens verksamhet berörs av många av arbetsmiljöverkets föreskrifter förutom rök- och kemdykning med tillhörande medicinska krav och tester, så som, arbete på hög höjd, arbete från arbetsplattform, arbete med truck, arbete med motorsåg, framförande av fyrhjuling, framförande av bandvagn, användande av bakgavellyft, framförande av lastmaskin, uttryckningskörning, arbete på väg, vattendykning m.fl. Det är ett komplext uppdrag att som arbetsgivare upprätthålla alla dessa kompetenser och behörigheter. MSB bör få ett samordnande och förenklande uppdrag att underlätta för svensk räddningstjänst att kunna upp klara alla sina åtaganden inom arbetsmiljöområdet. Bland annat genom att tillhandahålla instruktörsutbildningar inom alla dessa behörighetsområden och genom att till större del ta ansvar för att eleverna får dessa kompetenser vid de ordinarie utbildningarna som MSB tillhandahåller.

6.7 Ledningssystem och märkning

Synpunkter: Det är ett bra förslag att MSB får uppdraget att ensa märkning och titlar i den operativa komponenten vid räddningstjänst i författning. I uppdraget bör dock inte ingå att ensa arbetssätt eller titlar i den dagliga verksamheten som inte är operativ verksamhet.

6.8 Räddningschefen och räddningsledaren

Synpunkter: Det är ett bra förslag att förtydliga och stärka kravet på kompetens för att verka som räddningschef och räddningsledare. Det är också positivt att införa begreppet räddningsledningen, för att möjliggöra ett flexibla ledningssystem vid räddningsinsats, där även lagens befogenheter kan delegeras till fler personer än endast till den som formellt är utsedd räddningsledare. Räddningschefen kan därmed bygga ett mer robust system för att bättre klara flera samtidiga insatser och komplicerade insatser.

Tydligheten i systemet är oerhört viktigt.

Staten och MSB bör få ett tydligt ansvar och uppdrag att stärka kommunernas ledningssystem vid räddningsinsats.

Det kan även omfatta att utveckla och tillhandahålla ett tekniskt system för utlarmning och ledning som är nationellt.

7 Kommunal samverkan

7.4 Upprätthålla övergripande ledning

Synpunkter: Det är ett bra förslag att kommunen ska upprätthålla en ständig övergripande ledning.

8 Personal

8.2 kraven på räddningstjänstpersonal

8.2.5 Räddningsledare anställning

Synpunkter: Det är bra att man vidhåller att räddningsledaren ska vara kommunalt anställd, då det ingår långtgående befogenheter i tjänsteutövningen.

8.2.6 Behörighetskrav räddningschef

Synpunkter: Det är bra att kravet på kompetens och utbildningsnivå för att upprätthålla tjänsten som räddningschef i en kommun utreds. Kravet behöver enligt Falköpings kommuns uppfattning skärpas från dagens krav. Kravnivån brandingenjörsexamen med påbyggnadsutbildning är en lämplig nivå men det bör även öppnas upp för en mer långväga karriär inom räddningstjänsten, där man ställer krav på både förebyggande utbildning, ekonomisk utbildning och förvaltningskunskap.

8.3 Jämställdhet och mångfald

Synpunkter: Det är absolut ett kommunalt ansvar att arbeta med värderingarna inom sin räddningstjänstorganisation. Kommunen har dock ingen möjlighet att lyckas med detta arbete, om inte även MSB arbetar aktivt med frågan och stödjer kommunerna i arbetet och dessutom utbildar fler brandmän med en bredare bakgrund på sina utbildningar. Det är därför positivt att öppna upp för nya antagningsregler till MSB:s utbildningar, där MSB får möjlighet att stödja en positiv utveckling inom jämställdhet och mångfald. Aktivt och stödjande arbete inom de fem problemområden som MSB har identifierat är också oerhört viktigt för att kunna lyckas inom området.

8.4 Personalförsörjning av deltidsbrandmän

Synpunkter: Systemet med deltidsbrandmän (RIB) har många problem. Det mest akuta är givetvis rekryteringsproblematiken, men även den otydliga arbetsgivarrollen där räddningstjänstorganisationen inte är huvudarbetsgivare och därmed inte har samma rätt att förfoga över arbetstiden för sina anställda. Denna otydlighet leder till många konflikter inom deltidsorganisationen och försvårar arbetsledning, schemaläggning, semesterförläggning mm. När dessutom ingen särskild hänsyn till detta speciella yrke tas i arbetslöshetsförsäkring och andra regelverk försvåras möjligheten att upprätthålla systemet ytterligare. Staten måste därför underlätta för kommunerna både ekonomiskt och genom regelförändringar i rätten till att arbeta som deltidsbrandman. Det finns idag i huvudsak två orsaker till att en person tar/upprätthåller anställning som deltidsbrandman.

Ett brinnande intresse i att göra skillnad och hjälpa sina medmänniskor och ekonomiska incitament. Båda dessa verkar ha försvagats på senare år. Staten bör därför underlätta för kommunerna genom att ta ett större ansvar för utbildningskostnaderna som kommunerna har för att upprätthålla sin deltidsorganisation men även kompensera huvudarbetsgivarna ekonomiskt, t.ex. genom sänkta arbetsgivaravgifter för både kommunen och huvudarbetsgivaren.

8.5 Personalförsörjning andra personalkategorier

Synpunkter: Redan nu är det rekryteringsproblem när det gäller brandingenjörer och till heltidsbrandmän, om man har kravet att heltidsbrandmännen ska ha SMO-utbildningen som utbildningsbakgrund.

9 Utbildningen

9.4 Finansiering

Synpunkter: Utbildningsverksamheten är underfinansierad och detta skapar problem för Sveriges räddningstjänster. Det är ibland svårt att täcka det rekryteringsbehov och vidareutbildningsbehov som räddningstjänsterna har. Stödet till utbildning av deltidsbrandmän har också sänkts kraftigt till kommunerna i flera steg sedan MSB startade. Staten bör skjuta till ytterligare medel för att finansiera utbildningsverksamheten.

Det finns också ett stort behov av att utbildningarna genomförs på fler platser i Sverige, så att man får en bättre lokal förankring och underlättar för eleverna.

9.5 Utbildning till räddningschef och räddningsledare

Synpunkter: Det är ett bra förslag att utreda utbildningssystemet för ledningspersonal, inklusive räddningschef och räddningsledare.

10 Statens tillsyn och stöd

10.2 Statens tillsyn och stöd

Synpunkter: Det finns ett stort behov av tydligare stöd från staten när det gäller tillsynen. Stödet bör utformas så att det sker båda via kunskapsstöd med ett bättre utbildnings- och kompetensstöd och via tydligare vägledning och regeltolkningsstöd. MSB bör även få ansvar för att utveckla en effektivare tillsyn med minskad administrativ börda för kommunerna. Falköpings kommun ställer sig också positiv till att statens tillsyn flyttas till MSB.

10.3 Statens övertagande av kommunal räddningstjänst

Synpunkter: Falköpings kommun ställer sig positiv till att MSB blir den statliga myndighet som har rätt att överta kommunal räddningstjänst under **vissa** förhållanden. Detta bör då även gälla vid höjd beredskap och krig, vilket innebär att regelförändringar i annan lagstiftning kan krävas.

Falköpings kommun **avstyrker** dock den del som ger befogenhet att utfärda föreläggande med vite gentemot kommunen.

10.6 Statliga förstärkningsresurser

Synpunkter: Falköpings kommun stödjer förslaget att MSB ska ta ett större ansvar för statliga förstärkningsresurser med täckning över hela Sveriges geografiska yta.

Beslutad av:
Samhällsskyddsnämnden mellersta Skaraborg

Handläggare:
Roger Almgren
Räddningschef
Falköping, Götene, Skara och Tidaholm